

KËSHILLI I EUROPËS

GJYKATA EUROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT

SEKSIONI I TRETË

MBI PRANUESHMËRINË E ANKIMIT NR.26937/04 "NIKOLAUS DHE JURGEN TRESKA K. SHQIPËRISË DHE ITALISË"

VENDIM STRASBURG 29 QERSHOR 2006

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (Seksioni i tretë), i mbledhur më 29 qershor 2006, me trup gjykues të përbërë nga:

z. B.M. ZUPANČIČ, *President*

z. J. HEDIGAN

z. L. CAFLISCH

z. K. TRAJA

z. V. ZAGREBELSKY

znj. A. GYULUMYAN

z. E. MYJER, gjykatës,

dhe z. V. BERGER, regjistruar i seksionit,

duke pasur parasysh kërkesën e sipërcituar, depozituar më 4 korrik 2000,

duke pasur parasysh informacionin mbi faktet e parashtruara nga pala shqiptare, me kërkesë të Gjyqtarit Relator, në bazë të nenit 49 paragrafi 2 (a) i rregullores së Gjykatës dhe komenteve të bëra në përgjigje të pretendimeve të parashtruara nga ankuesit, pas shqyrtimit vendosi si më poshtë:

FAKTET

Ankuesit, Nikolaus dhe Jurgen Treska janë shtetas shqiptarë, lindur respektivisht në vitin 1934 dhe 1941 dhe banorë të Durrësit. Ata përfaqësohen para gjykatës nga z. M. Lana, avokat, i cili ushtron profesionin e tij në Romë.

A. Rrethanat e çështjes

Siç janë parashtruar nga ana e ankuesve dhe nga pala italiane dhe shqiptare, rrethanat e çështjes, në bazë të nenit 49 paragrafi 2 (a) të rregullores së Gjykatës, mund të përmbledhen si më poshtë:

1. Parashtrimet e ankuesve

a) Historiku i çështjes

Në vitin 1950, vila e babait të ankuesve dhe toka ngjitur me të, u konfiskuan nga regjimi pa u kompensuar. Në një datë të papërcaktuar, vilës iu ndërtua një shtesë nga ana e shtetit.

Në një datë të papërcaktuar, Qeveria Italiane vuri në dijeni Qeverinë Shqiptare për qëllimin e saj në blerjen e godinës së misionit italian në Shqipëri. Në përputhje me rrethanat, ata i kërkuar qeverisë shqiptare të vendoste në dispozicion të tyre, oferta të ndryshme për blerjen.

Në datën 1 korrik 1991, Ambasada Italiane në Shqipëri arriti një marrëveshje për blerjen e dy godinave. Njëra prej godinave, përcaktuar për t'u përdorur si rezidencë private e kreut të misionit, ishte vila e atit të tyre, e konfiskuar në mënyrë të paligjshme.

Në datën 5 gusht 1991, ankuesit informuan Ambasadorin Italian në Tiranë për pretendimet e tyre të pronësisë mbi vilën, në lidhje me faktin se ajo ishte konfiskuar në mënyrë të paligjshme nga babai i tyre.

Transaksioni u përfundua nëpërmjet një marrëveshjeje ndërshtetërore, e vërtetuar me shkëmbime të notave verbale mes dy qeverive.

Sipas dispozitave të ligjit shqiptar të asaj kohe, toka nuk tjetërsohej; si rrjedhim Qeveria

Shqiptare transferoi për Qeverinë Italiane vetëm të drejtën e pronësisë mbi ndërtesën.

Të drejtat përkatëse të pronësisë nuk u regjistruan në zyrën e regjistrimit të pasurive në Tiranë.

b) Procesi gjyqësor lidhur me kthimin e pronave

Në një datë të papërcaktuar, ankuesit filluan një proces civil në Gjykatën e Rrethit Tiranë, duke pretenduar të drejtat e pronësisë së tyre mbi pasurinë e konfiskuar në mënyrë të paligjshme.

Në datën 9 shtator 1992, Gjykata e Rrethit Tiranë u njohu ankuesve të drejtën mbi vilën e atit të tyre dhe urdhëroi Ministrinë e Punëve të Jashtme të bënte të mundur që ankuesit të merrnin në zotërim pronën e sipërpërmendur. Vendimi mori formë të prerë, pasi Ministria e Jashtme nuk e ankimoi më tej atë.

c) Procedurat administrative lidhur me kthimin e pronave

Në bazë të ligjit për kthimin dhe kompensimin e pronave (Ligji për pronat), ankuesit paraqitën kërkesë në Komisionin e Tiranës për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave, duke pretenduar të drejtën mbi pronën e të atit të tyre.

Në datën 17 dhjetor 1994 Komisioni, duke konstatuar paligjshmërinë e konfiskimit të pasurisë, u njohu atyre vilën dhe ngastrën e tokës ngjitur me të me sip. 2,573 metra katrorë.

Për më tepër, gjykata u njohu ankuesve të drejtën mbi shtesën e ndërtesës së vilës, sipas nenit 13 të ligjit të pronave, ku shpenzimet e bëra nga shteti mbi ndryshimet strukturore dhe shtesat e ndërtesës fillestare ishin më pak, se njëzet për qind (20%) të vlerës fillestare të pronës.

Meqë ishte e pamundur që ankuesit të merrnin gjithë pjesën fillestare të tokës që u ishte njohur atyre, Komisioni ishte i mendimit që shteti kishte detyrim t'i kompensonte ata, në bazë të ligjit të pronësisë për një ngastër toke me sip. 290 metra katrorë dhe urdhëroi kthimin në natyrë të tokës me sip. 2,283 metra katrorë.

Përfundimisht, Komisioni urdhëroi që e drejta e pronësisë e ankuesve të regjistrohet në zyrën e regjistrimit të pasurive.

Gjithashtu, ankuesit u pajisën me një certifikatë regjistrimi pasurie lëshuar nga zyra e regjistrimit të pasurive, regjistrimi nr. 5401, datë 20 dhjetor 1994.

Në përgjigje të kërkesave të ankuesve për kthim të pasurisë së tyre, në datën 20 janar 1995, Ambasadori Italian në Shqipëri i vuri në dijeni ata se pretendimet e tyre për pasurinë lidhur me ambientet e Ambasadës Italiane, duhet t'i zgjidhnin me autoritetet shqiptare.

Në një datë të papërcaktuar, ankuesit ngritën padi kundër Ambasadës Italiane në Shqipëri para Gjykatës së Rrethit Tiranë, me qëllim për të rimarrë në pronësi pasurinë e tyre.

Në datën 31 tetor 2000, Gjykata e Rrethit Tiranë konkludoi se nuk kishte juridiksion për ta trajtuar këtë çështje.

d) Proceset gjyqësore lidhur me tokën e përmasave 2,283 m²

i) Proceset në juridiksionin shqiptar

Në një datë të papërcaktuar ankuesit ngritën padi në Gjykatën e Rrethit Tiranë, ku kërkonin që Ambasada Italiane në Tiranë të paguante për ta dëmin, për shkak të zënies së sipërfaqes së tokës me përmasa 2,283 metra katrorë.

Procesi u shty disa herë nga Gjykata e Rrethit për shkak të mungesës së përfaqësuesit të Ambasadës Italiane në Tiranë.

Në datën 24 prill 1997, Gjykata e Rrethit Tiranë, në mungesë të përfaqësuesit të Ambasadës Italiane, urdhëroi Ambasadën që t'u paguajë ankuesve një tarifë mujore qiraje, në shumën 3,424 dollarë amerikanë, për përdorimin e tokës prej 2,283 metra katrorë. Vendimi mori formë të prerë dhe u bë i detyrueshëm në datën 2 qershor 1997.

Në datën 10 qershor 1997, Gjykata e Rrethit Tiranë, në procedurat ekzekutuese, nxori një urdhër gjyqësor për ekzekutimin e vendimit të Gjykatës së Tiranës, datë 24 prill 1997.

Në datën 29 maj 1998 dhe 8 nëntor 1999, pasi Ambasada Italiane në Shqipëri neglizhoi ekzekutimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit, datë 24 prill 1997, ankuesit depozituan dy ankime në Gjykatën Kushtetuese, duke kërkuar ekzekutimin e vendimit të formës së prerë nga ana e autoriteteve shqiptare.

Në datën 27 tetor 1998, Gjykata Kushtetuese nuk pranoi të shqyrtonte ankimin e parë, me arsyetimin se kërkuarit nuk kanë shteruar të gjitha mjetet juridike në dispozicion, me qëllim që

të kundërshtonin pasivitetin e zyrës së përmbartimit.

Në datën 10 mars 2000, Gjykata Kushtetuese nuk pranoi ankimimin e dytë, me arsyetimin se imuniteti i Ambasadës Italiane dhe paprekshmëria e ambienteve të saj, na çon në një rrethanë ku vendimi i Gjykatës së Rrethit Tiranë nuk mund të zbatohet në praktikë.

ii) Proceset në juridiksionin italian

Në datën 18 qershor 2003, me qëllim njohjen dhe ekzekutimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit Tiranë, datë 24 prill 1997, nga ana e gjykatave italiane, ankuesit aplikuan në Gjykatën e Apelit Romë për lëshimin e një urdhri ekzekutimi (delibazione).

Vendimi i Gjykatës së Apelit Romë, datë 22 dhjetor 2004, komunikuar ankuesve më 24 janar 2005, rrëzoi kërkesën e ankuesve, pasi proceset në Gjykatën e Rrethit Tiranë që çuan në marrjen e vendimit të datës 24 prill 1997, janë kryer në shkelje të parimit të barazisë së palëve; kërkesë kjo, themelore në njohjen e një vendimi të huaj në Itali. Sipas gjykatës, duke dërguar njoftime afatshkurtra dhe të ngatërruara lidhur me seancat gjyqësore, gjykatat shqiptare i kanë mohuar Ambasadës Italiane në Shqipëri të drejtën për të parashtruar çështjen në mënyrë efektive dhe të përfitojë nga parimi i barazisë së palëve në proces.

Ankuesit, duke parashikuar një rekurs jo në favor të tyre, nuk ankimuan vendimin e Gjykatës së Apelit Romë, datë 22 dhjetor 2004.

2. Parashtrimet e palës italiane

Në vijim të një kërkesë për informacion mbi faktet, sipas nenit 49, paragrafi 2 (a) i rregullores së Gjykatës, pala italiane, në datën 7 prill 2005, duke pasur parasysh faktin se ambientet e Ambasadës Italiane në Shqipëri janë blerë në mënyrë të ligjshme, i kundërshtoi pretendimet e ankuesve mbi pronësinë *sine titulo*.

Ata pohuan se ligjshmëria e së drejtës së pronësisë mbi ambientet e Ambasadës Italiane në Shqipëri vjen si rezultat i një marrëveshjeje ndërkombëtare të vlefshme mes dy vendeve.

Për më tepër, ata deklaruan se vendimi i Gjykatës Shqiptare, i cili ka vendosur detyrimin e Ambasadës për të paguar një tarifë qiraje në favor të ankuesve për përdorimin e pronës së tyre, nuk ka efekte detyruese në Itali; në fakt, Gjykata e Rrethit Romë nuk e ka pranuar kërkesën e kërkuarve për njohjen e vendimit të sipërpërmendur në Itali.

3. Parashtrimet e palës shqiptare

Në vijim të një kërkesë për informacion mbi faktet sipas nenit 49, paragrafi 2 (a) i rregullores së Gjykatës, pala shqiptare deklaroi në datën 6 prill 2005 se në vitin 1991, në bazë të një kërkesë të Ambasadës Italiane në Shqipëri, Qeveria Shqiptare vendosi në dispozicion të saj, tri ambiente pronë shtetërore. Ambasada Italiane në Shqipëri bleu dy godinat, njëra prej të cilave kishte qenë ish- pronë e të atit të ankuesve. Marrëveshja u quajt e vlefshme në datën 1 korrik 1991, me anë të shkëmbimit të "notave verbale".

Në datën 5 nëntor 1991, nëpërmjet notës verbale nr. 2183, Ministria shqiptare e Punëve të Jashtme i transmetoi Ambasadës Italiane në Shqipëri, hartat topografike të pasurive të blera dhe konfirmoi ligjshmërinë e pronësisë mbi pronat.

Sipas palës shqiptare, në datën 2 mars 1994, me vendimin nr. 108, Këshilli i Ministrave të Shqipërisë autorizoi Ministrinë e Punëve të Jashtme të përdorë të ardhurat nga transaksioni (një shumë e përgjithshme rreth 1 936 713,37 euro) për blerjen e ambienteve të Ambasadës Shqiptare në Romë.

B. Legjislacioni i brendshëm dhe ndërkombëtar përkatës

1. Ligji ndërkombëtar përkatës

a) Konventa e Vjenës mbi marrëdhëniet diplomatike 1961 (hyrë në fuqi në lidhje me Shqipërinë në datën 8 Shkurt 1998)

Neni 1

"Për qëllimet e kësaj Konvente, shprehjet që vijojnë kuptohen siç përcaktohet më poshtë:
i) shprehja "lokalet e misionit" tregon ndërtesat ose pjesët e ndërtesave dhe terrenin rreth e rrotull që përdoren për qëllimet e misionit, duke përfshirë edhe rezidencën e shefit të misionit, cilidoqoftë pronari i tyre."

Neni 22

“1. Lokalet e misionit janë të paprekshme. Agjentëve të shtetit pritës nuk u lejohet të hyjnë brenda, veçse me pëlqimin e shefit të misionit.

2. Shteti pritës ka detyrimin e posaçëm që të marrë gjitha masat e përshtatshme, me qëllim që të ndalojë shkeljen ose dëmtimin e lokaleve të misionit, si dhe prishjen e qetësisë së misionit ose cenimin e dinjitetit të tij.

3. Lokalet e misionit, pajisjet e tyre dhe sendet e tjera që ndodhen aty, si dhe mjetet e transportit të misionit nuk mund të jenë objekt i asnjë kontrolli, rekuizimi, vënie dorë ose masa ekzekutimi”.

b) Konventa e Kombeve të Bashkuara mbi Imunitetet Juridiksionale të Shteteve dhe Pasurive të Tyre (Rezoluta e adoptuar nga Asambleja e Përgjithshme 59/38, datë 2 dhjetor 2004).

Në përputhje me nenet 28 dhe 33 të saj, Konventa u hap për nënshkrim nga data 17 janar 2005 dhe do të mbetet e hapur për nënshkrim deri më 17 janar 2007. Si Shqipëria dhe Italia nuk e kanë firmosur. Në pjesët e saj përkatëse Konventa, citon si më poshtë:

Neni 5: Imunitetet shtetërore

“Një shtet gëzon imunitet në lidhje me territorin dhe pasurinë e tij, nga juridiksioni gjykatave të një shteti tjetër në zbatim të dispozitave të kësaj Konvente”.

Neni 6: Modalitetet për të zbatuar imunitetin shtetëror

1. “Një shtet do të respektojë imunitetin shtetëror, në zbatim të nenit 5, duke iu shmangur ushtrimit të juridiksionit të gjykatave të tij në një proces gjyqësor kundër një shteti tjetër, dhe për këtë qëllim do të garantojë që gjykatat të vendosin me iniciativë të tyre që imuniteti i shtetit tjetër duhet të respektohet në zbatim të nenit 5.”

2. Një proces para gjykatës së një shteti do të konsiderohet i filluar kundër një shteti tjetër, nëse ky i fundit: a) është caktuar si palë në atë proces; ose b) nuk është caktuar si palë në proces, por procesi në të vërtetë kërkon të cenojë pronën, të drejtat, interesat apo aktivitetet e shtetit tjetër”.

Neni 13: Zotërimi, pronësia dhe përdorimi i pasurisë

“Vetëm në rastet kur parashikohet ndryshe mes shteteve të interesuara, një shtet nuk mund të kërkojë imunitet nga juridiksioni i gjykatave të një shteti tjetër, i cili është kompetent në procesin që lidhet me përcaktimin e: a) çdo të drejte apo interesi të shtetit që ka në pronësi apo përdorim pasurie të paluajtshme që ndodhet në shtetin palë në Konventë apo çdo detyrim të shtetit që del nga interesat e tij në lidhje me këto pasuri; b) çdo të drejtë apo interes të shtetit për pasurinë e luajtshme apo të paluajtshme që del për arsye të trashëgimisë, dhuratës apo bona vacantia; ose c) çdo të drejtë apo interes të shtetit në administrimin e pasurisë, të tillë si pasuri trustesh, prona e një falimenti apo pasuria e një kompanie në rastin kur ajo likuidohet”.

Neni 19: Imuniteti shtetëror ndaj masave shtrënguese pas marrjes së vendimit

Pas marrjes së vendimit, asnjë masë shtrënguese, e tillë si sekuestrimi, bllokimi apo konfiskimi i pasurisë së një shteti, nuk mund të merret në një proces para një gjykate të shtetit tjetër, me përjashtim të rastit kur: a) Shteti ka dhënë shprehimisht pëlqimin për marrjen e masave të tilla, të përcaktuara nga: i) marrëveshjet ndërkombëtare; ii) një marrëveshje arbitrazhi ose një kontratë me shkrim; ose iii) një deklaratë para një gjykate ose një njoftimi me shkrim pas ngritjes së një debati mes palëve; ose b) Shteti ka akorduar apo ka caktuar pronën për të përmbushur pretendimin, i cili është objekt i këtij procesi; ose c) është vendosur që prona të përdoret për një qëllim të posaçëm apo është menduar për t'u përdorur nga shteti për qëllime të tjera, të ndryshme nga ato qeveritare jotregtare dhe kur prona gjendet në territorin e Shtetit palë në Konventë, duke pasur parasysh që masat shtrënguese pas marrjes së vendimit mund të merren vetëm ndaj pronës që ka lidhje me subjektin kundër të cilit është drejtuar procesi.”

2. Legjislacioni relevant i brendshëm i Shqipërisë

a) Kushtetuta

Neni 42 (2)

2. Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.

Neni 122

1. Çdo marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar përbën pjesë të sistemit të brendshëm juridik pasi botohet në Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë. Ajo zbatohet në mënyrë të drejtpërdrejtë, përveç rasteve kur nuk është e vetëzbatueshme dhe zbatimi i saj kërkon nxjerrjen e një ligji. Ndryshimi, plotësimi dhe shfuqizimi i ligjeve të miratuara me shumicën e të gjithë anëtarëve të Kuvendit për efekt të ratifikimit të marrëveshjeve ndërkombëtare bëhet me të njëjtën shumicë.

2. Një marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar me ligj ka epërsi mbi ligjet e vendit që nuk pajtohen me të.

3. Normat e nxjerra prej një organizate ndërkombëtare kanë epërsi, në rast konflikti, mbi të drejtën e vendit, kur në marrëveshjen e ratifikuar nga Republika e Shqipërisë për pjesëmarrjen në atë organizatë, parashikohet shprehimisht zbatimi i drejtpërdrejtë i normave të nxjerra prej asaj.

Neni 131

Gjykata Kushtetuese vendos për: f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave.

Neni 142 (3)

3. Organet e shtetit janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore.

b) Ligji për kthimin dhe kompensimin e pronave (Ligji nr.7698, datë 15 prill 1993, ndryshuar me ligjin nr.8084 në vitin 1996 dhe shfuqizuar me ligjin nr.9235, datë 29 korrik 2004)

Ligji për kthimin dhe kompensimin e pronave ka pësuar disa ndryshime gjatë dhjetë viteve të fundit.

Ligji i ri për pronat, miratuar në vitin 2004, parashikon dy forma të kthimit të pronave; d.m.th. kthimin e pronës sipas rrethanave të caktuara dhe kompensimin, në rastet kur është e pamundur që autoritetet të kthejnë pronën. Ligji parashikon pesë forma të kompensimit: a) me pronë të të njëjtit lloj; b) me pronë të çdo lloji tjetër, c) aksione në kompanitë në pronësi të shtetit; d) me vlerën e një pasurie shtetërore në procesin e privatizimit, e) me një shumë parash (neni 11).

Ligji i pronave i vitit 1993 (Ligji nr. 7698, datë 15 prill 1993, ndryshuar me ligjin nr. 8084 në vitin 1996), siç ka qenë në fuqi në atë kohë, në pjesët përkatëse, thotë:

Neni 4 (1)

"U njihet e drejta e pronësisë dhe u kthehen ose kompensohen në natyrë ish - pronarëve apo trashëgimtarëve të tyre ligjorë, pronat në formën e kullotës, livadhit, tokës pyjore, apo tokës bujqësore dhe jobujqësore të patrajtuar nga ligji nr. 7501, datë 19.7.1991 "Për tokën", që janë në pronësi të shtetit, kur këto prona do të tjetërsohen në truall duke u përfshirë brenda sipërfaqes së vijave të reja kufizuese ndërtimore të qendrave të banuara. Masa e kthimit ose e kompensimit në natyrë bëhet e plotë, por në të gjitha rastet jo më shumë se 10 000 m²", sipas përcaktimit të bërë në paragrafin e katërt të nenit 1 të dekretit nr. 1359 të datës 5 shkurt 1996, amenduar me ligjin nr. 8084 të datës 7 mars 1996."

Neni 13

Kur në objektin ish-pronë private vlefte e shpenzimeve të kryera përbën 20 deri në 50 për qind të vlefës së objektit, ai mund të kalojë në pronësi të ish-pronarit, pasi të jetë shlyer

nga ana e tij kundërvlehtë e mësipërme, mbi 20 për qind, e llogaritur në bazë të çmimeve të ndërtimit në kohën e rikthimit të pronës. Kur vlera e shpenzimeve të kryera është mbi 50 për qind të vlerës së objektit, objekti mbetet në bashkëpronësi.

Mosmarrëveshjet midis palëve zgjidhen në rrugë gjyqësore.

Neni 16

Kur trojet janë zënë me ndërtime të përhershme, pronarët kompensohen me kufijtë e shpronësimit, me mënyrat e mëposhtme:

a) me obligacione shtetërore, që do të përdoren sipas vlerës ekuivalente dhe me përparësi në marrëdhënie me shtetin si në procesin e privatizimit të objekteve shtetërore e në veprimtari të tjera që kryhen me kredi.

b) me sipërfaqe trojesh ekuivalente pranë qendrave të banuara në përputhje me planet rregullues të përgjithshëm, por jo më shumë se 5000 m²;

c) me sipërfaqe ekuivalente në zonat turistike, në përputhje me planet rregullues të përgjithshëm, por jo më shumë se 5000 m².

Pjesa tjetër, për pikat b dhe c do të kompensohet sipas mënyrave të tjera të parashikuara në këtë ligj.

3. Legjislacioni italian përkatës

Neni 64 i ligjit nr. 218, datë 31 maj 1995 (Reforma e sistemit italian në të Drejtën Ndërkombëtare Private) parashikon që vendimi i një gjykate të huaj do të njihet në Itali pa një proces në themel, nëse përmbushen kërkesat e mëposhtme:

“ a) Vendimi të jetë dhënë nga një gjykatë kompetente; b) pala kundërshtare është informuar në kohën e duhur lidhur me padinë civile në përputhje me ligjet e brendshme të shtetit ku është kryer procesi dhe që garancitë e të drejtave të mbrojtjes nuk janë shkelur; c) palët në proces janë njoftuar rregullisht për seancën gjyqësore ose janë deklaruar në mungesë, sipas ligjeve të shtetit në të cilin është kryer procesi; d) vendimi ka marrë formë të prerë në bazë të ligjeve të shtetit, ku vendimi është shpallur; e) nuk përmban dispozita, të cilat vijnë në kundërshtim me vendimin e formës së prerë dhënë nga gjyqtari italian; f) nuk po vazhdon në Itali i njëjti proces për të njëjtën çështje dhe mes palëve të njëjta; g) vendimi nuk përmban dispozita, të cilat vijnë në kundërshtim me parimet e rendit ligjor të zbatuara nga shteti italian.

PRETENDIMET

1. Referuar nenit 6, prg 1 dhe nenit 13 të Konventës, ankuesit pretenduan se u ishte cenuar e drejta për akses në gjykatë, përse gjykata italiane rrëzoi kërkesën e tyre me objekt nxjerrjen e një urdhri-ekzekutimi të vendimit të gjykatës shqiptare.

2. Ankuesit u ankuan në bazë të nenit 6, paragrafi 1 dhe nenit 13 për neglizhencën e autoriteteve shqiptare për të ekzekutuar vendimet e gjykatave dhe për t'u mundësuar atyre zotërimin e pronës së kthyer.

3. Ankuesit pretenduan se duke zotëruar pronën e tyre *sine titulo* (tokën dhe ndërtesën shtesë) dhe duke kërkuar imunitet para gjykatave shqiptare, autoritetet italiane kanë cenuar të drejtën e tyre për të gëzuar lirisht pronën, siç është garantuar nga neni 1 i Protokollit të Parë Shtesë.

4. Së fundmi, ankuesit pretenduan se autoritetet shqiptare, duke shitur pronën e tyre, i kanë shpronësuar ata *de facto*, pa i kompensuar, duke shkelur kështu nenin 1 të Protokollit të Parë Shtesë të Konventës. Ata pohuan më tej se pamundësia për të ekzekutuar vendimet në favor të tyre, ka çuar në shkelje të së drejtës së pronës, sipas nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë.

E DREJTA

Ankuesit kanë parashtruar ankime - në bazë të nenit 6 paragrafi 1 të marrë së bashku me nenin 13 të Konventës dhe nenin 1 të Protokollit të Parë Shtesë - kundër Italisë dhe Shqipërisë.

Neni 6 paragrafi 1 parashikon si më poshtë:

“Çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht,...nga një gjykatë..., e cila do të vendosë si për mosmarrëveshjet mbi të drejtat dhe detyrimet e tij të natyrës civile...”

Neni 13 parashikon si më poshtë:

“Çdokush, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë e njohura në këtë Konventë, ka të drejtë të bëjë ankim efektiv tek një organ i vendit të tij, edhe kur shkelja është kryer nga persona që veprojnë në përmbushje të funksioneve të tyre zyrtare”.

Neni 1 i protokollit nr.1 thotë si më poshtë:

“Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën që t’i respektohet pasuria e tij. Askush nuk mund të privohet nga prona e tij, përveçse për arsye të interesit publik dhe në kushtet e parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Megjithatë, dispozitat e mëparshme nuk cenojnë të drejtën e shteteve për të nxjerrë ligje, që ato i gjykojnë të domosdoshme për të rregulluar përdorimin e pasurive në përputhje me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagimin e taksave ose të kontributeve të tjera, ose të gjobave”.

1. Lidhur me ankimet kundër Italisë

a) Ankesa në bazë të nenit 6 (1) dhe 13 të Konventës

i) Parashtrimet e ankuesve

Duke mbajtur parasysh vendimin e Gjykatës së Apelit Romë, ankuesit pretenduan se rrethanat e çështjes nxorën në pah shkelje të së drejtës së tyre për t’u dëgjuar para gjykatës, garantuar nga neni 6 i Konventës. Ata i qëndruan mendimit se Gjykata e Apelit, Romë, e ka interpretuar në mënyrë të gabuar pretendimin e Ambasadorit Italian në Shqipëri se fakti që ai gëzonte imunitet në juridiksionin shqiptar, përbënte një pengesë për të paraqitur çështjen në mënyrë efikase para gjykatës shqiptare dhe për të siguruar barazinë e palëve në proces. Së fundi, ata argumentuan se ata nuk kishin zgjidhje juridike efektive në lidhje me shkeljen e pretenduar (neni 13 i Konventës).

ii) Vlerësimi i gjykatës

Pikësëpari, Gjykata rikujton se nuk është detyra e saj të zëvendësojë gjykatat e brendshme. I takon kryesisht autoriteteve kombëtare, sidomos gjykatave, të zgjidhin problemet e interpretimit të legjislacionit të brendshëm (shih *Eficaciones March Gallego S.A v Spain*,. Vendimi datë 19 shkurt 1998, Raportet mbi gjykimet dhe vendimet 1998-I, p. 290 paragrafi 33). Roli i Gjykatës është i kufizuar për të përcaktuar, nëse procesi në tërësi, përfshirë këtu edhe marrjen e provave, është i rregullt (shih *mutatis mutandis*, *Edwards v the United Kingdom*, vendimi i datës 16 dhjetor 1992, Seritë A nr. 247-B, f. 34-35, paragrafi 34).

Për më tepër, neni 35, paragrafi 1, kërkon që ankimet, të cilat më pas paraqiten në Gjykatë, të paraqiten më parë - të paktën nga pikëpamja e përmbajtjes dhe formës konform kërkesave ligjore të parashikuara nga legjislacioni i brendshëm – para një organi kompetent dhe jo që ankimi të vijojë pas shterimit të mjeteve juridike të papërshtatshme dhe joefektive. (Shih *Aksoy v Turkey*, vendimi i datës 18 dhjetor 1996, Raportet 1996-VI, f. 2275-76, §§ 51-52, dhe *Akdivar et al v Turkey*, vendim i datës 16 shtator 1996, Raportet mbi gjykimet dhe vendimet, 1996-VI, f. 1210, §§ 65-67). Është përcaktuar gjithashtu, se thjesht një dyshim përse i përket perspektivës së çështjes nuk është i mjaftueshëm për të përjashtuar një ankues nga detyrimi i tij për t’u ankuar në organet kompetente vendase (shih *Whiteside v the United Kingdom*, vendimi i datës 7 mars 1994, kërkesa nr. 20357/92, DR 76, f.80).

Duke marrë parasysh sa më sipër, Gjykata vlerëson se, bazuar në nenin 35, paragrafi 1 i Konventës, ankuesit duhet të depozitonin ankesën e sipërpërmendur në Gjykatën Italiane të Kasacionit, me qëllim vendosjen në vend të shkeljeve të sipërcituara. Për më tepër, Gjykata nuk gjen asnjë rrethanë përjashtuese, e cila do t’i shmangë ata nga detyrimi i shterimit të mjetit juridik të brendshëm, të përmendur më lart.

Për pasojë, kjo ankesë nuk duhet pranuar, bazuar në nenin 35, paragrafët 3 dhe 4 të Konventës për shkak të mosshterimit të mjeteve juridike të brendshme.

Duke pasur parasysh përfundimet lidhur me pretendimet e ankuesve, në bazë të nenit 6, paragrafi 1 i Konventës, Gjykata vlerëson se ankuesit nuk i kanë provuar pretendimet e tyre në mbështetje të nenit 13. Për pasojë, kjo ankesë është haptazi e pabazuar dhe duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35, paragrafët 3 dhe 4 të Konventës.

b) Pretendimet në kuadër të nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë

i) Parashtrimet e ankuesve

Ankuesit pretenduan se Qeveria Italiane mban përgjegjësi, pasi ajo e dinte ose duhej ta dinte, që ambientet e blera nga shteti shqiptar ishin prona të konfiskuara dhe të pakompensuara. Për më tepër, Qeveria Italiane ka qenë e ndërgjegjshme se në vitin 1991 kuadri ligjor për kthimin dhe kompensimin e pronave për ish-pronarët ishte duke u përgatitur dhe përsëri ajo vazhdoi të kërkonte imunitet në kohën kur mund të kishte hequr dorë prej tij.

Kështu, me blerjen e pronës, Italia, e cila në atë kohë kishte ratifikuar Konventën dhe Protokollin e Parë Shtesë, nuk ka respektuar të drejtën e pronës, duke shkelur përgjegjësitë e pranuar në bazë të kësaj Konvente.

Sipas ankuesve, përgjegjësitë e shteteve kontraktuese vazhdojnë madje edhe pasi ato pranojnë detyrime të tjera ndërkombëtare, pas hyrjes në fuqi të Konventës dhe Protokolleve të saj. Do të ishte e papajtueshme me objektin dhe qëllimin e Konventës, nëse shtetet kontraktuese, duke pranuar detyrime të tilla, do të çliroheshin automatikisht nga përgjegjësitë e parashikuara në Konventë (shih *Bosphorus Haca Yollary Turizm ve Ticaret Anonim Sirketi v Ireland* [GC], nr. 45036/98, §§ 153 dhe 154 ECHR 2005).

Në lidhje me këtë, i takon Gjykatës të verifikojë nëse masat e ndërmarra nga shteti, në përputhje me detyrimet ndërkombëtare, pajtohen me Konventën dhe protokollet e saj (shih *Matthews v the United Kingdom* [GC], Nr. 24833/94, ECHR 1999-I; *Al-Adsani v the United Kingdom* [GC], nr. 35763/97, ECHR 2001-XI; *Slivenko v Letonia* [GC], nr. 48321/99, § 120, ECHR 2003-X).

Për më tepër, ankuesit pretenduan se duke zotëruar pronën e tyre (tokën me përmasa 2,283 metra katrorë dhe shtesën, që i është bërë vilës, të cilat nuk kanë qenë objekt i marrëveshjes dypalëshe mes Shqipërisë dhe Italisë, në vitin 1991) *sine titulo*, autoritetet italiane kanë shkelur të drejtën e tyre të pronësisë, garantuar nga neni 1 i Protokollit të Parë Shtesë.

Së fundmi, ata u ankuan se Ambasada Italiane, duke kërkuar imunitet, u mohoi atyre mundësinë për të rimarrë pronën e tyre dhe/ose për të përfiturat prej saj, duke shkelur kështu haptazi nenin 1 të protokollit nr.1.

ii) Vlerësimi i Gjykatës

Së pari Gjykata duhet të përcaktojë, nëse faktet e kontestuara nga ankuesit janë të tilla, që të vënë para përgjegjësisë shtetin italian, në bazë të parashikimeve të Konventës. Siç është pohuar vazhdimisht, një shtet mban përgjegjësi nëse një shkelje e të drejtave dhe lirive parashikuar në Konventë, vjen si rezultat i shkeljes së nenit 1, sipas të cilit “Palët e Larta Kontraktuese i njohin çdo njeriu, që përfshihet në juridiksionin e tyre, të drejtat dhe liritë e përcaktuara në titullin I të kësaj Konvente”. (shih *Costello-Roberts v the United Kingdom*, vendimi i datës 25 mars 1993, Seritë A nr. 247-C, f.57, §§ 25-26).

Për pasojë, Gjykata duhet të përcaktojë nëse ankuesit ishin “në juridiksionin” e shtetit italian, në kuptim të kësaj dispozite. Me fjalë të tjera, duhet të përcaktohet nëse: pavarësisht faktit se procesi në shqyrtim nuk u zhvillua në shtetin në fjalë, Italia përsëri mund të mbajë përgjegjësi për rezultatet e tij; si dhe për pamundësinë e pretenduar lidhur me ekzekutimin e vendimeve të autoriteteve shqiptare në favor të ankuesve.

Gjykata përsërit se nga pikëpamja e së drejtës publike ndërkombëtare, kompetenca juridiksionale e një shteti është kryesisht territoriale. Praktika e Gjykatës tregon se ajo ka njohur vetëm në raste të jashtëzakonshme ushtrimin e juridiksionit ekstraterritorial nga ana e Palës së Lartë Kontraktuese: ajo ka vepruar kështu në rastet kur shteti i paditur, gjatë kontrollit efikas të territorit përkatës dhe të banorëve të vet jashtë vendit si pasojë e pushtimit ushtarak, pëlqimit, ftesës apo pranimit të heshtur të qeverisë së atij territori, ka ushtruar pjesërisht ose plotësisht të gjitha funksionet publike që normalisht duheshin ushtruar (shih *Drozdz and Janousek v France and Spain*, vendimi datë 26 qershor 1992, seritë A nr. 240, f. 29, § 91, dhe *Bankovic et al v Belgium and 16 other Contracting States* (dec.) [GC], nr. 52207/99, § 71, ECHR 2001-XII). Edhe kur nuk ushtron kontroll efektiv në një territor jashtë kufijve të tij, shteti përsëri ka një detyrim kategorik, sipas nenit 1 të Konventës për të ndërmarrë masa diplomatike, ekonomike, juridike apo masa të tjera, të cilat janë kompetencë e tij dhe në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, për t’u garantuar ankuesve se të drejtat e tyre janë respektuar në përputhje me Konventën (shih *Ilaşcu*

et al v Moldova and Russia [GC] nr. 48787/99, paragrafi 331, EHCR 2004-VII).

Në linjë me këtë përjasje, Gjykata konstaton se pjesëmarrja e një shteti në mbrojtje të procedimeve të filluara ndaj tij në një shtet tjetër, nuk përbën ushtrim të juridiksionit ekstra-territorial (shih *McElhinney v Ireland and the United Kingdom* (dec.) [GC], nr. 31253/96, 9 shkurt 2000).

Gjykata ripohon konkluzionet në çështjen *Kalogeropoulou et al v Greece and Germany* (dec.), nr. 59021/00, ECHR 2002-X). Çështja kishte të bënte me një padi civile ngritur nga ana e ankuesve në gjykatat greke, me objekt kompensimin nga shteti gjerman. Gjykata shpalli se shteti gjerman nuk duhet bërë përgjegjës që Ministri i Drejtësisë refuzoi të lejonte procedurat e ekzekutimit dhe më pas konfirmimin e vendimit të ekzekutimit nga autoritetet greke, përsa ankuesit nuk arritën të provonin se ata përfshiheshin në juridiksionin gjerman për qëllime të nenit 1 të Konventës.

Në rastin konkret, është e qartë se ankuesit nuk përfshiheshin në juridiksionin italian. Megjithatë, duhet të vërtetohet se Italia nuk ushtroi ndonjë juridiksion mbi ankuesit; proceset në shqyrtim u kryen vetëm në territorin e Shqipërisë; Gjykatat shqiptare ishin të vetmet organe me pushtet sovran mbi kërkuesit; dhe autoritetet italiane nuk kishin ndikim të drejtpërdrejtë ose të tërthortë mbi vendimet e marra nga ana e gjykatave shqiptare.

Fakti që ankuesit informuan Ambasadorin Italian lidhur me pretendimet e tyre mbi të drejtën e pronës dhe se qeveria italiane ka hyrë në marrëveshje për blerjen e ambientit apo se është dhënë një vendim në favor të tyre për të kthyer vilën dhe tokën ngjitur me të dhe se Ambasada informoi ankuesin se ajo e konsideronte veten si pronare e ambienteve, duke përfshirë edhe vilën për të cilën është urdhëruar kthimi për ankuesit, nuk mjafton për t'i përfshirë ata nën juridiksionin e shtetit italian për qëllimet e nenit 1 të Konventës. Asnjë rrethanë tjetër nuk justifikon një konkluzion të ndryshëm.

Për pasojë, Italia nuk mund të mbajë përgjegjësi në lidhje me situatën për të cilën ankuesit janë ankuar; konkretisht për refuzimin e autoriteteve vendase për të ekzekutuar vendimin e gjykatës në favor të tyre, si dhe për vendimet në të cilat gjykatat shqiptare nuk kanë pranuar pretendimin e tyre për marrjen e masave ekzekutive, me arsyetimin se autoritetet e paditura nuk kishin detyrim për të marrë pjesë në proceset gjyqësore. Pala italiane nuk mund të bëhet përgjegjëse në bazë të nenit 1 të Konventës, as për mospërmbyllje të ndonjërit prej detyrimeve pozitive të shtetit për të garantuar të drejtat e parashikuara në Konventë, siç u pretendua nga ankuesit.

Në vijim të sa u parashtua më lart Gjykata çmon se ankuesit nuk provuan se ata mund të përfshiheshin "brenda juridiksionit" të shtetit italian. Kjo do të thotë se kjo pjesë e ankimit është *ratione personae* e papajtueshme me dispozitat e Konventës brenda kuptimit të Nenit 35, paragrafi 3 dhe duhet të mos pranohet në përputhje me Nenin 35, paragrafi 4.

2. Lidhur me ankimet kundër Shqipërisë

a) Ankesa në bazë të nenit 6 (1), marrë së bashku me nenin 13 të Konventës

i) Parashtrimet e ankuesve

Ankuesit, në bazë të nenit 6 (1), marrë së bashku me nenin 13 të Konventës, pretenduan, se autoritetet shqiptare neglizhuan të ekzekutonin vendimet e gjykatave dhe t'u mundësonin atyre zotërimin e pasurisë së kthyer.

ii) Vlerësimi i Gjykatës

Sipas praktikës së saj, Gjykata arsyetoi se garancitë procedurale, të parashikuara në nenin 6 lidhur me procesin e rregullt, publik dhe të shpejtë, nuk do të kishin kuptim nëse do të mungonte kushti paraprak për gëzimin e këtyre të drejtave, konkretisht: e drejta për akses në gjykatë. Gjykata evidentoi këtë të drejtë si pjesë të qenësishme të garancive të mishëruara në nenin 6, duke iu referuar parimeve të shtetit të së drejtës dhe shmangies së kompetencave arbitrare që vendosen në themel të pjesës më të madhe të kësaj Konvente. Kështu, neni 6, paragrafi 1 i garanton çdo personi të drejtën për të paraqitur para një gjykate pretendimet në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij civile (shih *Golder v the United Kingdom*, vendimi i datës 21 shkurt 1975, Seria A nr. 18, f. 13-18, paragrafët 28-36).

E drejta për akses në gjykatë, pavarësisht se është absolute, mund t'i nënshtrohet kufizimeve; të cilat interferohen, sepse e drejta për t'iu drejtuar gjykatës nga vetë natyra e saj

kërkon rregullim nga ana e shtetit. Në këtë drejtim, Shtetet Kontraktuese gëzojnë një shkallë të caktuar vlerësimi, megjithëse i takon Gjykatës për të vendosur përfundimisht, nëse janë respektuar kërkesat e Konventës. Duhet të sigurohet që kufizimet e përdorura të mos pengojnë, apo reduktojnë të drejtën e individit në mënyrë apo në masë të tillë, që të dëmtohet vetë thelbi i së drejtës. Për më tepër, kufizimi nuk mund të jetë në përputhje me nenin 6 (1), nëse nuk i shërben një qëllimi legjitim apo nëse nuk ekziston një marrëdhënie e arsyeshme proporcionaliteti, ndërmjet mjeteve të përdorura dhe qëllimit që kërkohet të arrihet (shih Waite and Kennedy v Germany [GC], nr. 26083/94, ECHR 1999-I, paragrafi 59).

Gjykata së pari duhet të shqyrtojë nëse kufizimi ka ardhur si pasojë e një qëllimi legjitim. Në lidhje me këtë, Gjykata vëren se imuniteti sovran është një koncept i së drejtës ndërkombëtare, dalë nga parimi *par in parem non habet imperium*, me anë të të cilit një shtet nuk mund t'i nënshtrohet juridiksionit të shtetit tjetër. Gjykata çmon se njohja e imunitetit sovran për një shtet në proceset civile përmbush qëllimin legjitim të pajtimit me të drejtën ndërkombëtare për të përkrahur sjelljen e njerëzishme dhe marrëdhëniet e mira mes shteteve, nëpërmjet respektimit të sovranitetit të shtetit tjetër.

Më tej, gjykata duhet të vlerësojë nëse kufizimi ishte në proporcion me qëllimin e ndjekur. Ajo rikujton, se Konventa duhet të interpretohet nën dritën e rregullave të përcaktuara në Konventën e Vjenës, datë 23 maj 1969, mbi Ligjin e Marrëveshjeve dhe se neni 31, paragrafi 3 (c) i kësaj Konvente parashikon se duhet të merret parasysh “çdo rregull relevant i zbatueshëm i së drejtës ndërkombëtare në marrëdhëniet mes palëve”. Konventa, përfshirë dhe nenin 6, nuk mund të interpretohet në boshllëk. Gjykata duhet të jetë e ndërgjegjshme për karakterin e veçantë të Konventës si një marrëveshje e të drejtave të njeriut, dhe gjithashtu duhet të mbajë parasysh rregullat përkatëse të së drejtës ndërkombëtare (shih *mutatis mutandis*, Loizidou v Turkey, vendimi i datës 18 dhjetor 1996, Raporte mbi gjykimet dhe vendimet 1996-VI, § 43). Konventa, aq sa është e mundur, duhet të interpretohet në harmoni me rregullat e tjera të së drejtës ndërkombëtare, pjesë e së cilës është, duke përfshirë edhe ato që lidhen me dhënien e imunitetit shtetëror.

Duke u kthyer tek çështja, duket se pasuria që iu kthye ankuesve me vendim të Komisionit, ishte caktuar si rezidencë private e Ambasadorit Italian në Shqipëri dhe në përputhje me rrethanat ajo përbën “lokalet e misionit” në kuptimin e nenit 1 të Konventës së Vjenës mbi Marrëdhëniet Diplomatike.

Problemi që ngrihet në këtë çështje është nëse autoritetet shqiptare mund të bëhen përgjegjëse se refuzuan ekzekutimin e vendimit të Gjykatës, datë 27 prill 1997, lidhur me pronën e zënë nga Ambasada Italiane, dhe më konkretisht, faktit që ato nuk ndërmorën veprimet e kërkuara nga ankuesit për të kthyer pronën, e cila u është dhënë me vendim të Komisionit, datë 17 dhjetor 1994.

Në lidhje me këtë, Gjykata vlerëson se masat e marra nga Palët e Larta Kontraktuese në zbatim të rregullave të njohura të së drejtës ndërkombëtare mbi imunitetin shtetëror nuk mund të konsiderohen sikur vendosin në tërësi një kufizim disproporcional të së drejtës për akses në gjykatë, siç është përcaktuar në nenin 6(1). Gjithashtu, Gjykata ka mbajtur qëndrimin se ashtu sikurse e drejta për akses në gjykatë është pjesë e qenësishme e garancisë për një gjykim të drejtë në atë nen, ashtu edhe disa kufizime duhet të konsiderohen të qenësishme, si për shembull kufizimet përgjithësisht të pranueshme nga bashkësia e kombeve si pjesë e doktrinës së imunitetit shtetëror (shih *Al-Adsani v the United Kingdom* [GC], nr. 35763/97, §§ 52-56, ECHR 2001-XI; *Fogarty v the United Kingdom* [GC], nr. 37112/97, § 36, ECHR 2001-XI; dhe *McElhinney v Ireland* [GC], nr. 31253/96, § 37, ECHR 2001-XI, *Manoilescu and Dobrescu v Romania* (dec) nr. 60861/00, ECHR 2005, Kalogeropoulou et al, cituar më sipër).

Në rastin konkret, nuk ekziston asnjë arsye që të përligjë shmangien nga ky konkluzion. Duke marrë parasysh rregullat e së drejtës ndërkombëtare të përcaktuara më sipër, nuk mund t'i kërkohet palës shqiptare të nëpërkëmbë, kundër vullnetit të vet, rregullin e imunitetit shtetëror, i cili është përcaktuar për të garantuar funksionimin më optimal të misioneve diplomatike (ne impediatur legatio) dhe më gjerësisht, për t'i dhënë shtysë sjelljeve të njerëzishme dhe marrëdhënieve të mira mes shteteve sovraane.

Prandaj, vendimet me anë të të cilave gjykatat kombëtare kanë refuzuar të urdhërojnë autoritetet për të marrë masa shtrënguese përse i takon pronës së zotëruar nga Ambasada Italiane në Shqipëri dhe gjithashtu mosekzekutimi i vendimit të gjykatës, datë 24 prill 1997, mund të konsiderohet si një kufizim i justifikuar mbi të drejtën e ankuesve për akses në gjykatë.

Për pasojë, kjo ankesë duhet të shpallet e papranueshme pasi është haptazi e pabazuar, në përputhje me nenin 35, paragrafët 3 dhe 4 të Konventës.

Përsa i takon parashtrimin të ankuesve se nuk kanë pasur mjete juridike efektive për pretendimet e sipërpërmendura, Gjykata ripërsërit se neni 13 zbatohet vetëm në rastet kur individit ka një "pretendim të pranueshëm" se ka qenë viktimë e shkeljes të së drejtës së parashikuar nga Konventa (shih Boyle and Rice v the United Kingdom, vendimi i datës 27 prill 1988, Seritë A nr. 131, f. 23, § 52). Gjykata çmon se pretendimi i ankuesve, në mbështetje të nenit 6(1), është haptazi i pabazuar. Ankuesit nuk paraqesin ndonjë "pretendim të pranueshëm" dhe si rrjedhim neni 13 nuk gjen zbatim në këtë çështje.

b) Ankimi sipas nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë

i) Parashtrimet e ankuesve

Ankuesit pretenduan se janë zhveshur nga e drejta e pronës, për shkak se autoritetet shqiptare u kanë transferuar palëve të treta pronën e tyre, në mënyrë të paligjshme. Ata parashtruan se në pritje të një zgjidhjeje përfundimtare të proceseve mbi ankimin e tyre për kthim të pronës, realisht u ndaluan të tjetërsonin pronën e tyre.

Për më tepër, ankuesit argumentuan se përfitimi nga shitja që iu bë pronës së tyre nga ana e palës shqiptare, çoi *de facto* në shpronësimin e tyre, brenda kuptimit të pranuar në praktikën e gjykatës.

ii) Vlerësimi i Gjykatës

Si fillim, Gjykata vëren se ankimi, në mbështetje të nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë, përbëhet nga tre aspekte të dallueshme: i pari ka të bëjë me paligjshmërinë e pretenduar për transferimin e pronës Qeverisë Italiane; i dyti ka të bëjë me përvetësimin e paligjshëm nga ana e palës shqiptare të fitimit të siguruar nga shitja e pasurisë së ankuesve; aspekti i tretë ka të bëjë me dështimin e autoriteteve shqiptare për t'u garantuar ankuesve gëzim të pasurisë së tyre, kthyer nëpërmjet vendimeve administrative dhe gjyqësore.

Përsa i takon pretendimin të ankuesve se transferimi i pronës së të atit të tyre autoriteteve italiane ka qenë i paligjshëm, Gjykata vëren se transaksioni midis palës shqiptare dhe palës italiane, të cilin ankuesit e quajnë të pavlefshëm, u krye në vitin 1991, me fjalë të tjera para 2 tetorit të vitit 1996, datë në të cilën Shqipëria ratifikoi Konventën dhe Protokollin e Parë Shtesë të saj. Për pasojë, kjo pjesë e ankimit është e papajtueshme *ratione temporis* me dispozitat e Konventës dhe duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35 paragrafët 3 dhe 4 i Konventës.

Përsa i takon pretendimin të dytë, Gjykata vëren se ankuesi dështoi në depozitimin e pretendimit të mësipërm në gjykatat e brendshme dhe rrjedhimisht, kjo pjesë e ankimit nuk duhet të pranohet në përputhje me nenin 35, paragrafët 1 dhe 4 të Konventës (për mosshkrim të të gjitha mjeteve të brendshme juridike). Si rrjedhim, analiza e ankimit duhet të përqendrohet në dështimin e autoriteteve shqiptare për t'u garantuar ankuesve gëzim të pasurisë së tyre, kthyer me vendim administrativ, datë 17 dhjetor 1994 dhe vendimi i gjykatës, datë 24 prill 1997.

Gjykata vlerëson se vendimi administrativ i Komisionit për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave dhe vendimi pasues i gjykatës, sipas të cilit ankuesve iu njoh e drejta mbi pasurinë e paluajtshme përbëjnë pretendim ndaj Shqipërisë, që mund të thuhet se është i mjaftueshëm për t'u kualifikuar si një "aset", i cili kërkon mbrojtjen e nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë. Ankuesit nuk u mbështetën vetëm në shpresën e thjeshtë për kthimin e pronës apo ndonjë kërkesë të kushtëzuar, përmbushja e së cilës varej nga përmbushja e kritereve të parashikuara me ligj (në dallim me qëndrimin në Gratziner and Gratzinergova v the Czech Republic (dec.) [GC], nr. 39794/98, §§ 71-73, ECHR 2002-VII, dhe Kopecky v Slovakia [GC], nr. 44912/98, § 58, ECHR 2004-IX), por një vendim i cili mori formë të prerë, pasi nuk u kundërshtua në gjykatë prej autoriteteve kompetente dhe i cili ishte marrë nga autoritetet administrative kompetente për të urdhëruar kthimin e pronës në bazë të ligjit nr. 7698/1993.

Për më tepër, vendimi administrativ në favor të ankuesve nuk u shfuqizua nga ndonjë vendim gjyqësor i mëpasëm. Përsa kohë vendimi ka marrë formë të prerë, ai përbën titull ekzekutiv për pronën, të cilin ankuesit mund t'a përdornin si bazë për të regjistruar pronën në regjistrin e pasurive si pronë të tyre, pa filluar proceset e mëtejshme administrative dhe gjyqësore. Për pasojë, vendimi duhet të konsiderohet se gjeneron një shpresë të ligjshme të bazuar lidhur me të drejtën e pronës.

Në lidhje me këtë, Gjykata vëren se ankuesit nuk u ankuan për ndonjë veprim të caktuar të autoriteteve shqiptare, por më tepër për mosveprimin e tyre dhe refuzimin për të ndërmarrë hapa për garantimin e kthimit të pronës së tyre. Në të vërtetë, nuk u debatua që ankuesit nuk ishin në gjendje të merrnin në zotërim pronën e tyre, për shkak se autoritetet administrative përkatëse pretenduan që ata nuk kishin kompetencë për të ndërmarrë veprime të tilla, por për arsye se pretendoheshin të ishte e pamundur që të filloheshin procedurat e ekzekutimit, pasi ndërtesa në fjalë ishte në pronësi të Ambasadës Italiane në Shqipëri.

Gjykata do të përcaktojë në dritën e parimit të përgjithshëm të së drejtës për pronën, parashikuar në fjalinë e parë të paragrafit të parë të nenit 1 të Protokollit të Parë Shtesë, nëse autoritetet shqiptare, duke u shmangur nga ndërmarrja e veprimeve të pretenduara nga ankuesit, kanë cenuar balancën e drejtë mes kërkesave të interesit të përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave për mbrojtjen e të drejtave themelore të individit (shih, mes shumë autoriteteve të tjera, *Sporrong and Lönnroth v Sweden*, vendim i datës 23 shtator 1982, Seritë A nr. 52, f. 26 § 69).

Në çështjen konkrete, Gjykata ka konstatuar tashmë se refuzimi i kërkesës së ankuesve nga autoritetet kombëtare për një urdhër ekzekutimi të vendimeve administrative dhe të gjykatës në favor të tyre, nuk përbën një kufizim disproporcional mbi të drejtën e aksesit në gjykatë, sipas nenit 6, paragrafi 1 i Konventës. Gjithashtu, ky konstatim është i vlefshëm në shqyrtimin e kësaj ankese.

Duke marrë në konsideratë rrethanat e kësaj çështjeje, gjykata nuk ka dyshim se mosveprimi nga ana e autoriteteve shqiptare për të marrë masa ekzekutuese, ishte “në interes të përgjithshëm”, përse i takon nevojës për të shmangur prishjen e marrëdhënieve midis Shqipërisë dhe Italisë, pengimin e mirëfunksionimit të atij misioni diplomatik shtetëror në Shqipëri,

Për më tepër, Italia kishte njoftuar autoritetet shqiptare nëpërmjet Ministrisë së Punëve të Jashtme, se kishte të drejtë pronësie lidhur me ndërtesën në shqyrtim. Megjithatë ankuesit pretenduan se ky titull pronësie ishte i paligjshëm, Gjykata vëren se deri më sot nuk ekziston ndonjë vendim gjykatë i formës së prerë në mbështetje të këtij pretendimi.

Megjithatë Gjykata pranon se mosekzekutimi për një periudhë disavjeçare i vendimeve të formës së prerë dhënë në favor të ankuesve, duhet t’u ketë shkaktuar atyre një ndjenjë padrejtësie dhe zhgënjimi, prapëseprapë ata nuk e kanë humbur pretendimin e tyre kundër Shqipërisë. Gjykata vëren se asnjë gjykatë e brendshme nuk e ka shfuqizuar të drejtën e ankuesve ndaj pronave në fjalë. Në lidhje me këtë, Gjykata vëren se gjykatat kombëtare thjesht kanë refuzuar pretendimin e tyre për ekzekutimin e vendimeve, me arsyetimin se autoriteteve shqiptare të paditura u mungonte cilësimi i nevojshëm për të marrë pjesë në gjykime, pa shqyrtuar vlefshmërinë e dokumenteve konfliktuale mbi të drejtën e pronës apo pa i krahasuar ato – për shkak të natyrës ligjore të padisë së ngritur nga ankuesit në gjykatat vendase.

Për më tepër, e drejta e ankuesve për pronën në fjalë, nuk mund të humbasë fuqinë me kalimin e kohës; në të kundërt, në të ardhmen mund të konvertohet në një të drejtë për kompensim që duhet të paguhet nga autoritetet e paditura konform legjislacionit të brendshëm në fuqi mbi kompensimin e ish- pronarëve.

Në të vërtetë, neni 11 i ligjit mbi pronat u njeh ish- pronarëve të drejtën e pronësisë dhe nëse s’është i mundur kthimi në natyrë i pronës, të paktën të merren masa alternative për kompensim në formën e parashikuar nga ligji.

Përderisa kthimi në natyrë i pronës ishte i pamundur, ankuesit kanë të drejtë të kompensohen nga shteti shqiptar, megjithatë ata nuk përfituan nga kompensimi.

Në këto rrethana, fakti që autoritetet shqiptare nuk vepruan për të marrë masa për t’u kthyer pronën ankuesve – me arsyetimin e “interesit të përgjithshëm”, lidhur drejtpërdrejt me respektimin e parimit të imunitetit të shtetit, mishëruar në mënyrë universale në të drejtën ndërkombëtare konvencionale dhe të zakonshme – nuk prish balancën e kërkuar midis mbrojtjes së të drejtave të individit për të drejtën e pronës dhe kërkesat e interesit të përgjithshëm.

Për rrjedhojë, ky ankim duhet të shpallet i papranueshëm si haptazi i pabazuar, në përputhje me nenin 35, paragrafët 3 dhe 4 të Konventës.

Për këto arsye, Gjykata unanimisht
Deklaron kërkesën të papranueshme

Vincent BERGER
Regjistruer

Boštjan ZUPANČIČ
President